

1.2 Daiktavardžio reikšmė, gramatiniai požymiai

Daiktavardis – kalbos dalis, kuri pasako daikto vardą ir atsako į klausimą *kas tai?*

Lietuvių kalboje daiktavardžiais vadinami ne tik apčiuopiamas ypatybes turintys daiktai, kuriuos galima paliesti, bet ir abstrakcijos.

Daiktavardžiai

Konkretieji

Žmonės: *gydytojas, mokytojas, šokėjas.*

Augalai: *tulpė, rožė, saulėgrąža.*

Gyvūnai: *lapė, ožka, kiaulė.*

Paprasti daiktai: *kompiuteris, yla, ola.*

Abstraktieji

Gamtos reiškiniai: *lietus, pūga, liūtis.*

Veiksmai: *mankštinimasis, varžybos.*

Ypatybės: *blogis, gėris, nepaklusnumas.*

Visuomeniniai reiškiniai: *talka, šventė.*

1. Prisiminkite, kokius skyrius turi daiktavardis. Užpildykite schemą.

1.2 Daiktavardžio reikšmė, gramatiniai požymiai

Daiktavardis kaitomas **linksniais**.
Pavyzdžiui: V. kas? *lapė*, K. ko? *lapės*, N. kam? *lapei*, G. ką? *lapę*, Įn. kuo? *lape*, Vt. kur *lapėje*, Š! *lape!*

Daiktavardį taip pat kaitome **skaičiais**.
Pavyzdžiui: *lapė* – *lapės*, *uoga* – *uogos*, *knyga* – *knygos*.

Daiktavardis kaitomas **linksniais** ir **skaičiais**, bet yra **vyriškosios** arba **moteriškosios giminės**.

Pavyzdžiui, negalima paversti vyriškosios giminės daiktavardžio *stalas* moteriškosios giminės daiktavardžiu. Norėdami nustatyti daiktavardžio giminę, prie jo pridėdame **tas** arba **ta**. Pavyzdžiui: *tas stalas*, bet *ta gėlė*.

2. Perskaitykite tekstą. Pabraukite daiktavardžius.

Varnų dailininkas

– Jei nuspalvinčiau aš varną, –
Snapą, uodegą ir sparną,
Pagalvotum, kad į pūgą
Dėdė išnešė papūgą.

– Jei nuspalvintum tu varną, –
Snapą, uodegą ir sparną,
Pagalvočiau: – Tai gabus!..
Varnų dailininku bus!

Martynas Vainilaitis

3. Pažiūrėkite į pavyzdžius ir pasakykite, kuo kaitomas daiktavardis.

dailinink-as
dailinink-o
dailinink-ą
dailinink-u
dailinink-e

dailinink-as – dailinink-ai
pieštuk-as – pieštuk-ai
gėl-ė – gėl-ės
sparn-as – sparn-ai
snap-as – snap-ai

1.2 Daiktavardžio reikšmė, gramatiniai požymiai

4. Įrašykite praleistas raides, pabraukite daiktavardžius.

Lietus

Vėlyvo rudens popietė. Miško žvėr__ ruošiasi žiemai – kas guol__ kedena, kas paskutinius riešut__ ir giles į drevę tempia, kas ilsisi saulės atokaitoj__. Tik staiga pakyla vėjas, dangus aptemsta ir per visą gir__ nuvilnija baisus trenksmas. Dang__ perskrodžia žaibas. Miško žvėrys suskumba slėptis nuo netikėtai prapliupusio liet__.

5. Morfologiškai išnagrinėkite žodžius iš skaityto teksto „Lietus“.

Žodis	Skyrius	Giminė	Skaičius	Linksnis
popietė				
žiemai				
riešutus				
atokaitoje				
vėjas				
girią				
trenksmas				
žaibas				